

Kijkwijzer voor taal

De kijkwijzer lezen: een alternatief voor het beoordelen van de leesvaardigheden van de kinderen

Evaluatie van (begrijpende)leesvaardigheden van kinderen is zo moeilijk omdat de prestaties onzichtbaar blijven. Wat gaat er in een kind om als het leest? In hoeverre komt er interactie tussen de lezer en de tekst tot stand? En wat doet het kind met alle informatie die het tot zich neemt? In een poging om daar grip op te krijgen is 'de tekst met vragen' ontstaan. Ieder kind leest dezelfde tekst en beantwoordt dezelfde vragen daar over. Wij zijn echter van mening dat de mate van goed of fout beantwoorden van dergelijke vragen, weinig zegt over de leesvaardigheid van een kind. Bovendien gaan kinderen een tekst beschouwen als een gegeven waarover je goede of foute antwoorden zou kunnen geven. En dat doet niet recht aan het gegeven dat een tekst pas zijn waarde krijgt door wat iedere individuele lezer er in leest / vindt. Vraag een groep mensen dezelfde tekst te lezen en ze zullen er allen iets anders uit halen.

Deze kijkwijzer is dus geen tekst met vragen, maar een gesprek over lezen en leesmotivatie enerzijds en een reflectie gesprek over het gelezene en de toegepaste strategieën anderzijds.

Om enig zicht te kunnen krijgen op het leesproces zelf, is onze suggestie om de kinderen ook te laten lezen bij een dergelijk gesprek. Er zijn verschillende vormen denkbaar: kind en leerkracht lezen beide in stilte dezelfde tekst en gaan daarna in gesprek over de tekst. Kind en leerkracht lezen om de beurt een stukje voor en bespreken daarna wat is gelezen. De leerkracht leest het kind voor. Het kind leest de leerkracht voor: waar de fase van het technische lezen nog niet is afgerond, zou dat geëigend kunnen zijn. Vervolgens praten de leerkracht en het kind over de tekst en over de leesaanpak. Dat levert informatie op, op grond waarvan je tot een evaluatie kan komen.

De vragen in de kijkwijzer zijn bedoeld als suggestie; het is niet de bedoeling om ze allemaal te beantwoorden.

Onder kopje 3. Lezen en interactie tenslotte kan de leerkracht enige observaties van de technische leesvaardigheden noteren, mocht dat wenselijk zijn. Dergelijke observaties zijn een goede aanvulling (of zelfs vervanging) op de gebruikelijke toetsen waarin genoteerd wordt hoeveel woorden een kind in een bepaalde tijd foutloos kan voorlezen. Dit is vooral het geval wanneer het begrijpend lezen belemmerd wordt door de technische leesvaardigheden.

Naast de kijkwijzer hebben we in bijlage 2 een lijst van teksten die geschikt zijn om begrijpend lezen lessen aan te wijden bijgevoegd. Deze is bedoeld als steun bij het formuleren van een leesopdracht en als steun bij het kiezen van de teksten.

Kijkwijzer lezen

Vragen die je kinderen kan stellen over hun motivatie om te lezen.

1.	Leesgedrag
Houding ten aanzien van het lezen	Hou je van lezen? Wat vind je fijn, of juist niet aan lezen? Wat is je favoriete boek? Heb je een favoriete schrijver? Hoe goed denk je dat je leest? Waar lees je het liefst? Wanneer lees je het liefst? Vind je het fijn als iemand je voorleest? Vind je het fijn om hardop te lezen?
Lees onderwerpen Wat, hoe en hoe vaak	Welke boeken lees je het liefst? Waarover wil je dat boeken gaan? Lees je ook strips, weekbladen, huis- aan- huis krantjes of kranten? Houd je van informatieboeken, gedichten of enge verhalen? Lees je dingen over de computer en zo ja welke en wanneer en waar? Hoe kies je een boek? Hoe vaak lees je? Hoe lang lees je dan meestal? Lees je thuis andere dingen dan op school? Maak een tekening van jezelf terwijl je leest.

Vragen die je kinderen naderhand kan stellen over wat en hoe ze hebben gelezen.

2.	Reflectie op lezen
Gesprek voor en na het lezen	Hoe was het om te lezen? (Denk bijvoorbeeld aan: hoofdpersonen, verhaal, taalgebruik, voorspellen of terugvertellen, conclusies trekken, mening over de inhoud, plot, verbanden, leesbegrip. En kijk of het kind de karakteristieke verschillen tussen verschillende soorten teksten ziet en kan bespreken.) (Denk aan vragen over de aanpak van het (voor)lezen, bijvoorbeeld: Zullen we samen eens zoeken waar deze tekst allemaal over gaat? Waar vind je zulke teksten? Waarom zou het geschreven zijn? Welk stukje vond je het moeilijkst om te lezen? Wat voor stukje is dit eigenlijk? Zou jij dit anders kunnen zeggen? Voor welke leeftijd vind jij dit geschikt? Wat voor soort mensen lezen dit?)
Vaardigheden en strategieën	Denk aan vragen naar de leesstrategieën, bijvoorbeeld: Wat doe jij als je niet meer weet waar het verhaal ook al weer over gaat? Wat doe je als je iets niet begrijpt in een boek? Onthoud jij wat je hebt gelezen? Wil je dat ook onthouden? Wat doe je als je het niet meer weet? Wil je mij vertellen hoe je bent begonnen met lezen?

	<p>Hoe heb je gelezen? Zocht je iets? Hoe deed je dat? Heb je alles eerst een keer doorgelezen? Wilde je alles precies begrijpen?</p> <p>Wilde je onthouden wat er stond? Heb je aantekeningen gemaakt? Als je een tekening van je tekst zou moeten maken, wat zou je dan tekenen?</p> <p>Lees je iedere tekst hetzelfde? Op welke manier las je deze tekst? Waar dacht je dat deze tekst over zou gaan? Kwam het uit?</p> <p>Als je iets moet lezen om te onthouden; hoe doe je dat dan? Als je iets moet lezen om bijvoorbeeld een werkstuk van te maken of een spreekbeurt over te houden; hoe doe je dat dan? Kan je iets dat je hebt gelezen ook al in je eigen woorden zeggen? Probeer eens?</p>
Voornemens/ suggesties	<p>Wat ga je de komende tijd leren? (Help het kind daar een beetje bij. Geef suggesties waar het aan kan werken: Wat kan het doen om zijn leesvaardigheden te vergroten? Denk aan andere tekstkeuzes; basisvaardigheden die geoefend kunnen worden; andere schrijvers; andere studeertechnieken, of leren om meer stil te staan bij de tekst om zo meer te kunnen spreken en denken over wat is gelezen)</p> <p>Waar zullen we bij ons volgende gesprekje op terug kijken?</p>

Door leerkracht in te vullen aanvullend gedeelte, dat meer betrekking heeft op de technische leesvaardigheden (na observatie van lezen dan wel voorlezen)

Vragen die helpen bij het beschrijven van de (voor)leesvaardigheden van kinderen.

3.	Lezen en interactie
De tekst zelf	Noteer hier de titel, auteur, genre, gedeelte van de tekst dat gekozen/gelezen is en of de tekst bekend was voor het kind of niet.
Observatie van het lezen	<p>Geniet het kind ervan en/of leest het enthousiast?</p> <p>Leest het met zelfvertrouwen?</p> <p>(bij voorlezen) Vloeiend? De goede intonatie, articulatie en expressie?</p> <p>Hoe zijn de leesvaardigheden?</p> <p>Heeft het kind plezier? Is het gemotiveerd om te lezen?</p>
Technische leesvaardigheden	<p>Wordt het boek gebruikt zoals bedoeld?</p> <p>Slaat het kind op tijd om? Kent het het verschil tussen teksten en plaatjes? Is het kind een radende of een spellende lezer? Gebruikt het bekende woorden of voegt het die toe? Wijst het mee? Gebruikt het de plaatjes waar nodig? Is de klanktekenkoppeling tot stand gekomen? Is er een voldoende woordbeeld ontwikkeld? Gebruikt het kind de structuur van een zin om een moeilijker woord te raden? Corrigeert het zich zelf?</p>
Conclusie leerkracht	Heeft het voldoende uitdaging aan de geboden tekst? Stelt het zichzelf eisen? Is het kind in ontwikkeling? Is er interventie nodig?

Invulblad

kijkwijzer lezen

Naam:
Klas:

Datum:
Kijkwijzer ingevuld door:

1.	Leesgedrag
Houding ten aanzien van het lezen Lees- onderwerpen wat hoe en hoe vaak	

2.	Reflectie op lezen
Gesprek voor en na het lezen	

Vervolg 2	Reflectie op lezen
Vaardigheden en strategieën	
Voornemens/suggesties	

Aanvullend gedeelte dat meer betrekking heeft op de technische leesvaardigheden.

3.	Lezen en interactie
De tekst zelf	Noteer hier de titel, auteur, genre, gedeelte van de tekst dat gekozen/gelezen is en of de tekst bekend was voor het kind of niet.
Observatie van het lezen Technische leesvaardigheden Conclusie leerkracht	